

A „fekete-fehér” kerület 1.

Város a nagyvárosban

Kelenföld, Lágymányos, Alberfalva, Kelenvölgy, Örmező, Gazdagrét — böngésem a térképről a dallamos, hangulatos tájegység-neveket s ilyen visszhang kél bennem: Kemenesalja, Órség, Közseg, Ság-hegy.

Fürst Sándor emléktáblájával a Hamszabégi utcában találkozom.

Közegen született Saxlehner András posztókereskedő, aki 110 évvel ezelőtt az egyik budai-dobogói keserűvíz-telepet alapította s a magyar keserűvíz-kivitel úttörője volt.

A kerületben lakik a sárvári származású Urbán Ernő Kossuth díjas író és a Szombathelyről indult Cs. Kovács László szobrászművész.

Mindez nagyon is önkényes csoportosítás abból a gazdag ismerethalmazból, amelyet Budapest XI. kerületéről búvárkodtam össze könyvekből, térképekről, főleg és mindenekelőtt pedig a kerületi tanácselnök-helyettesétől és a népművelési csoportvezetőtől. Am mindenképpen kapcsolatot, hidakat kerestem az egymástól kétszáz valahány kilométerre levő Vas megye és a kerület között. Természetesen az is egyik út, hogyha gépkocsival az autópályán érkezünk Budapestre, először a XI. kerületen haladunk át.

Pest, Buda, és Óbuda egyesítésének, vagyis szép fővárosunk, Budapest születésének 100. évfordulója alkalmából megyék és kerületek ismerkednek egymással. Vas megye a XI. kerülettel. Az én céltudatos ismerkedésem ugyancsak költőien indult. Illés Endre Óda a Gellérthegyhez című írásával. Berzsenyit idézi az idő múlásáról ebben, azt a Berzsenyit, aki niklai remeteségébe magával vitte a szűkebb vasi szülőföld szeretetét, s megénekelte a messzire kéklő Ság gyönyörű, időtlen látványát. Mennyire rímél ehhez Illés Endre ódájából a néhány sor: „A fiatalság támasztja neki ostromlétráit a Gellérthegynek. Mert ami körös-körül gyűrűbe szorítja, az csupa fiatalság: az új Erzsébet híd, mellette egy frissen épült szálloda, túlnan egy új lakónegyed, itt alattunk a kicsinosított Feneketlen-tó, egy másik oldalról a század legfiatalabb tárlalmányának jelképe: a tv-torony. És magán a hegyen, a lejtőin is nyüzsgő a fiatalság. Mennyi új ház épül. Nem szecessziós villák,

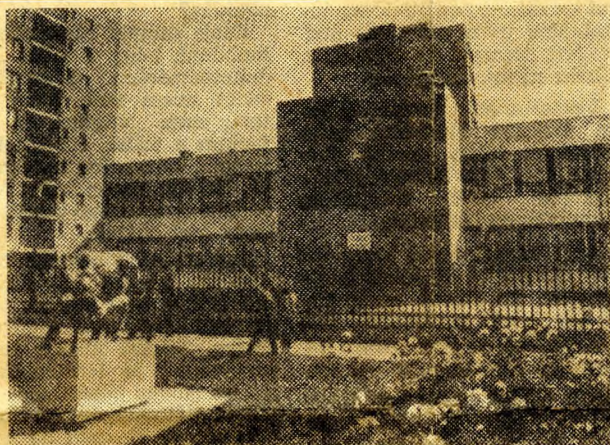
csak házak... Ezt is szerelem.”

Ilyen ihlettel töltődve szálltam le az 1-es autóbusról a Kosztolányi téren, hogy megkeressem a Zsombolyai utca 5-öt, a kerületi tanács székházát. Kissé korábban érkeztem, volt még időm a megbeszélte találkozóiig. Elsétáltam tehát a Budai Park Színpad mellett, amelyen május 1-én az Ungaresca nyerte meg három ezer fővárosi nézőjének szívét és

dobogói és örmezei keserűvíz források (Ferenc József stb.) és telepek.

Varga László elnökhelytestől és Szücs Lászlóné csoportvezetőtől már az előbb anyagot tudom meg.

— A hetvenes népszámláláskor valamivel több mint 151 ezren laktak itt, de azóta már lényegesen többen. A legújabb adatokat a körzeti orvosok kimutatásaira alapozzák s ezek szerint 172 ezer körül van a lakosság

Amire a kerületben nagyon büszkék: a „fekete-fehér” nyeremény-óvoda.

tetszését. Az aszfalton meg még ott tarkállottak a gyermekrajzok, amelyek közül a legjobbakat a szombathelyiek jutalmazták meg. S mire e sorok megjelennek, már a szombathelyi gyerekek aszfaltrajzait is elbíralták a XI. kerületiek.

A Zsombolyaihoz hasonlóan a Villányi, Somló, Szüret, Vinceller, Kőkörösin utcaneveknek is nemcsak hangulatuk van, hanem emlékeztetnek a hajdani szőlőkre, kertekre. A 32,5 km² nagyságú kerület igen változatos felszínű. Mátyás király egykori vadászterületén terül el Sasad, a nevezetes szövetkezeti virágkertészet, amelynek boltjai a főváros minden pontján megtalálhatók. Itt emelkedik ki környezetéből a Rupp hegy, a Sas hegy és a Gellérthegy. Ez utóbbi szálloda és fürdő-együttesével, a Felszabadulási Emlékművel, a legismertebb nevezetességek közé tartozik.

A Sas hegy természetvédelmi terület értékes és egyedülálló növény- és állatfajok előfordulása miatt. Erdesek színtől a 10 ezer négyzetméter felületű Feneketlen tó, nevezetességek a

száma. Nem véletlen ez a gyors iramú fejlődés: a kelenföldi lakótelepen kb. 30 ezer embernek épül lakás, s akkor még csak az egyiket, igaz, hogy a legnagyobbat említettem az épülő XI. kerületi lakótelepek közül. Mindenesetre a legnépesebb ez a fővárosi kerületek közt.

— A kerület lokálpatriótáinak meghatározása szerint az ország második legnagyobb városa, közvetlen Miskolc után következik — fűzi hozzá az elnökhelyettes. — Oktatási kerületnek is nevezik budapesti viszonylatban. Itt székel a Műszaki Egyetem és a Kertészeti Egyetem több mint 13 ezer főnyi diáksereggel. Hét középiskolánk van és 18 általános iskolánk, a 19. ősszel nyílik. 18 tanácsí óvoda és 15 tanácsí bölcsőde működik, s egy vezető kórház, május közepén nyit a második rendelőintézet.

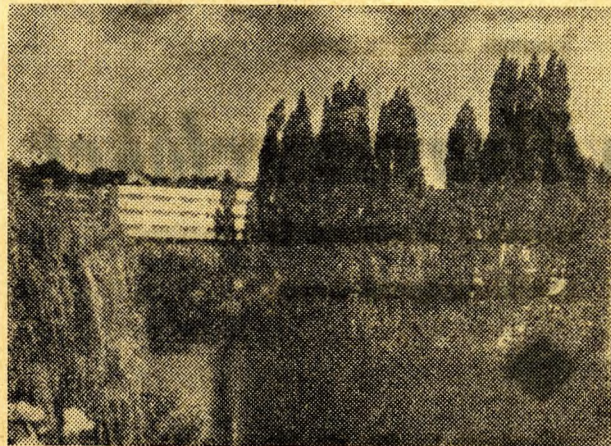
Ipari kerületnek is tartják Kelenföldet, 70—80 az állami és szövetkezeti ipari vállalatok, üzemek, s 85 ezer az összdolgozók száma, köztük 58 ezer fizikai munkás. Ipari fejlődésnek a századfordulón indult, miután a kerület hídjai felépültek.

A nagyírú régi üzemek közt említhetjük a Beloiannis Híradástechnikai Gyárat, a Gamma Optikai Műveket. Ezenkívül a Magyar Kábelgyár, a Kismotor és Gépgyár, a Pamuttextil Művek, a 43-as Állami Építőipari Vállalat — amely a nagy fővárosi lakásépítkezések kivitelezője — stb. teszik nagyipari kerületté.

— Alkotóművészek-lakta kerület is vagyunk — folytatja Szücs Lászlóné, és sorolja: Illés Endre, Karinthy Frigyes, Földeák János, Garai Gábor Urbán Ernő, Moldova György, Abody Béla írók és költők, Szokolay Sándor és Sugár Rezső zeneszerzők, aztán szobrászok, színészek, balettművészek: Cs. Kovács László, Alfonzó, Mézáros Ági, Kálmán György, Lakatos Gabriella, Róna Viktor. S a felsorolás természetesen egyik kategóriában sem teljes. Itt élt Czobel Béla. Uitz Béla és Váczi Mihály is. S hadd említsem meg külön Hermann Lipótot a már eltávozottak között külön is, mert ő többször élvezte a zsenyei művésztelen alkotó légkörét, megörökítette a Rába part festői szépségét. Felesége most is itt él a XI. kerületben, s a tanácsnak, ha szabad így mondani, egyik lokálpatrióta aktivistája.

Mindezeket könnyen és természetesen szedte csokorba a tanácselnökhelyettes és munkatársa. És még sok másról is áttekintő képük van: ismerik a műemlékeket, a kerületben levő szobrokat emléktáblákat, képzőművészeti alkotásokat. És nagyon is ismerik a kerület gondjait, problémáit. (Ezekről és Vas megyével való

kapcsolatokról egy következő cikkben számolunk be.) A kerületet nemcsak mint munkaterületüket ismerik úgy is, mint akik rajongnak, dolgoznak érte, a lakossággal szoros kapcsolatban természetesen. Ország előtt is bebizonyították ezt azon a nagyszabású vetélkedőn, amelyből — kitűnőre vizsgázza honismeretből — ez a kerület került ki győztesen s amelynek eleven bizonyítéka, a kerület egyik büszkesége, a fekete-fehér „nyeremény” óvoda.

Kosztolányi tér — Feneketlen tó

Lám, ez a cselekvő lokál patriotizmus mennyire azonos a vasiak szülőföld-szeretével!

Markovits Ilona